

Asia: VN/7090/2024

Lausuntopyyntö pohjavesien suojeluun myönnettävästä valtionavustusasetuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Lausunto_KEHA_16221_2025.pdf](#)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö pyytää Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskuksen lausuntoa pohjavesien suojeluun myönnettävien valtionavustusten asetuseräluonnoksesta.

Tavoitteena on antaa uusi valtionavustusasetus valtionavustuslain (688/2001) 8 § nojalla. Asetuksella säädettäisiin valtion varoista myönnettävästä valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisesta erityisavustuksesta pohjaveden suojelua edistäviin hankkeisiin ja selvityksiin. Asetukseen sisältyisivät tarkentavat säännökset valtionavustuksen myöntämisestä. Avustus olisi harkinnanvaraista ja perustuisi hakijan tekemään hakemukseen. Asetuksessa otettaisiin huomioon EU:n valtiontukisäädökset ja se sisältäisi säännökset myös näiden soveltamisesta. Valtionavustusta voitaisiin myöntää pohjavesien suojeluun myös silloin, kun kyse on EU:n näkökulmasta valtion tuesta yritystoiminnalle.

Valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena uuden asetuksen nojalla myönnettävässä avustuksessa toimisi ELY-keskus, joka käsittelisi hakemuksen ja tekisi avustuspäätöksen. Aluehallintouudistuksen myötä avustusviranomaisen tehtävät siirtyisivät elinvoimakeskuksille 1.1.2026 alkaen.

Valtionavustuslaissa säädetään valtionavustusten myöntämisestä koskevista perusteista ja menettelyistä. Valtionavustuslaki on tarkoitettu harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeviksi yleislaiksi. Laissa ei säädetä siitä, mihin hankkeisiin valtionavustusta myönnetään. Tähän asti ELY-keskukset ovat tehneet kuntien pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimista koskevia

avustuspäätöksiä suoraan valtionavustuslain nojalla. Avustusten myöntämisen tulisi kuitenkin perustua valtioneuvoston asetuksella annettuihin tarkempiin ehtoihin. Lisäksi avustuksia voi olla tarve jatkossa myöntää myös taloudelliseen toimintaan, jolloin sovellettaisiin myös EU:n valtioneuvoston päätöksiä.

Tavoitteena on, että uuden valtionavustusasetuksen nojalla valtionavustusta voitaisiin jatkossa myöntää kuntien laatimien pohjavesialueiden suojelu-suunnitelmien laatimisen lisäksi erilaisiin pohjavesien suojelua edistäviin hankkeisiin ja selvityksiin, millä voidaan katsoa olevan myönteinen vaikutus pohjavesien tilaan tai ihmistoiminnasta aiheutuvien riskien hallintaan.

Asetuksessa säädetään sen soveltamisalasta ja tavoitteesta. Lisäksi siihen sisältyvät säännökset avustettavista hankkeista, avustuksen hakemisesta, avustuksen myöntämisessä sovellettavasta harkinnasta ja rajoituksista, avustuksen enimmäismäärästä ja hyväksyttävistä kustannuksista.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2025.

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto

Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tutustunut valtion-avustusasetuksen luonnokseen ja sen perustelumuistioon, ja lausuu asetus-luonnoksesta seuraavaa.

Uudenmaan ELY-keskus pitää hyvänä asiana, että pohjaveden suojeluun tullaan osoittamaan jatkossa laajemmin valtionavustusta. Nykyisin ELY-keskukset voivat osoittaa harkinnanvaraista valtionavustusta ainoastaan kuntien laatimien vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 10 e § mukaisten pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien avustamiseen. Uuden valtionavustusasetuksen 4 § nojalla avustettavia hanketyyppejä tulee lisää. Uudenmaan ELY-keskus pitää tätä hyvänä asiana mutta katsoo, että asetuksessa tulee olla kattava listaus avustettavista hanketyypeistä esimerkiksi asetuksen liitteenä. Perustelumuistiossa mahdollisia avustettavia hankkeita on listattuna, ja kattava hankelista helpottaisi avustushakemusten käsittelijän työtä. Avustusasetuksen 6 § mukaan avustushakemuksia arvioitaessa tulee käyttää kokonaisharkintaa. Avustettavien hanketyyppien määrän lisääntyessä kokonaisharkinnan tekeminen monimutkaistuu nykyisestä.

Uudenmaan ELY-keskus pitää hyvänä asiana, että pohjavesialueiden geo-logisen rakenteen selvittämiseen liittyvät hankkeet ovat jatkossa avustettavien hankkeiden listalla, sillä tällä hetkellä on varsin epäselvää, mikä taho myöntää em. hankkeille valtionavustusta. Näin ollen hankkeiden toteuttaminen esimerkiksi Uudenmaan ELY-keskuksessa on ollut keskeytyneenä vuodesta 2023 lähtien.

Uudenmaan ELY-keskus pitää hyvänä lähtökohtana, että avustukset linkitetään vesienhoidon toimenpideohjelmaan. Uudenmaan ELY-keskus huomauttaa kuitenkin, että avustusta tulee voida myöntää myös hankkeille, joita ei ole suoraan kirjattu toimenpideohjelmaan. Tarvittaessa vesienhoitosuunnitelmien toimenpidevalikkoa tulisi päivittää, jos se mahdollistaa avustusten hakemisen tai vaikuttaa siihen. Avustusta tulee voida myöntää myös hankkeille, jotka eivät sijoitu riskipohjavesialueiksi luokitelluille pohjavesialueille, vaan joilla on esimerkiksi vedenhankinnallista intressiä. Nykykäytännön mukaan myös pohjavesialueiden suojelusuunnitelmia laaditaan hyvässä tilassa oleville pohjavesialueille, tyypillisesti kaikille kunnan pohjavesialueille yhdellä kertaa.

Uuden valtionavustusasetuksen valtionapuviranomaisena toimivat ELY-keskukset. Aluehallinnon uudistus on huomioitu asetuksessa, ja 1.1.2026 avustustehtävä siirtyy elinvoimakeskuksille. Valtionavustusasetuksen mukaan ELY-keskukset vastaavat avustushaun hakuajankohdan kuuluttamisesta. Lain vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) 6 f § mukaan ELY-keskuksen tulee tiedottaa valtionavustuksen hakuajasta, eli virallista kuuluttamista ei lain mukaan vaadita. Nykyisin esimerkiksi Uudenmaan ELY-keskuksessa laaditaan yhteinen hakutiedote kaikkien ympäristöalan avustusten hakuajan ajankohdasta, joka on vuosittain loka-marraskuussa. Tiedote julkaistaan STT:n tiedotteena sekä ELY-keskusten ympäristövastuualueen yhteisellä rahoitus- ja avustukset -sivustolla. Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kyseinen menettely on toiminut hyvin ja kannattaa samaa menettelyä myös jatkossa kuulutusmenettelyn sijaan.

Perustelumuistion mukaan uudella valtionavustusasetuksella olisi vain vähäisiä vaikutuksia ELY-keskusten tehtäviin. Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan valtionavustusasetus kuitenkin selvästi lisää työmäärää ELY-keskuksissa ja erityisesti elinvoimakeskuksissa, joissa nykytiedon mukaan ympäristöpuolen pysyvät resurssit ovat varsin vähäiset. Avustusten käsittely, valvonta ja osallistuminen ohjaavina tahoina erilaisiin avustettaviin hankkeisiin vaatii Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan suunniteltua enemmän henkilöstöresursseja elinvoimakeskuksiin. Hanke-tyyppien ja toteuttajatahojen määrän lisääntyessä hankkeiden monimuotoisuus lisääntyy, mikä lisää työmäärää.

Avustuksen jakaminen edistää vesienhoidon toimenpiteiden toteutuksen edistämistä. Avustusten myötä EVK:hon voi tulla uusia tehtäviä, joita ei tällä hetkellä ole olemassa, koska avustettavia hankkeita ja niiden ohjaustarvetta on vähän. Erilaisten hankkeiden arviointi, ohjaus ja seuranta edellyttävät riittävää pohjavesiosaamista elinvoimakeskuksissa.

Uudenmaan ELY-keskus kiinnittää huomiota valtionavustusasetuksen mukaiseen avustusten enimmäismäärään, joka on 80 % hankkeen hyväksytyistä kokonaiskustannuksista. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että asetuksessa olisi hyvä esittää ohjeelliset enimmäismäärät erityyppisille hankkeille, jotta myönnettävät avustukset ovat valtakunnallisesti yhdenmukaiset. Myös ryhmäpoikkeusasetuksen asettamat rajoitukset avustuksen enimmäismäärään tulee avata asetuksessa riittävästi.

Viittaukset ryhmäpoikkeusasetuksen asettamiin muihinkin rajoituksiin tulee Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan avata asetuksessa.

Valtionavustusasetuksen mukaan avustusta ei saa myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle. Uudenmaan ELY-keskus nostaa esiin kysymyksen, kenen toimesta ja miten vaikeuksissa oleva yritys tunnistetaan. Nykyisin tällaista menettelyä ei varsinaisesti ole, koska avustusta myönnetään vain kunnille tai kuntayhtymille. Uuden valtionavustusasetuksen myötä tilanne muuttuu. Nykyisin suojelusuunnitelmien avustushakulomakkeella kysytään hakijan mahdollisista tuomioista ja pyydetään tarvittaessa lisäselvitykset. Julkisten hankintojen menettelyissä tarjoajien tulee osoittaa täyttävänsä so-veltuvuusvaatimukset täyttämällä tietty lomake. Uudenmaan ELY-keskus ehdottaa, että myös avustushaun yhteydessä hakijan tulisi sitoutua ilmoittamaan etukäteen mahdolliset poissulkemiseen liittyvät rajoitteensa, mikä helpottaisi avustuskäsittelijän työmäärää. KEHA-keskuksella tulee lisäksi olla rooli tässä vaiheessa avustusprosessia.

Uudenmaan ELY-keskus toteaa lopuksi, että mikäli uusi valtionavustusasetus tulee voimaan 1.7.2025, tullaan vuoden 2025 avustuspäätökset tekemään vielä kuten aiemmin, eli suoraan valtionavustuslain mukaisesti. On kuitenkin hyvä, että valtionavustusasetus astuu voimaan ennen aluehallintouudistuksen täytäntöönpanoa, jotta toiminta uusissa virastoissa on avustusasioiden osalta selvillä alusta alkaen.

Kantokari Mikko
Uudenmaan ELY

Loikkanen Heini
Uudenmaan ELY - Y-vastuualue